

Utbildningsdepartementet

utbildningsdepartementet@regeringskansliet.se
u.remiss@regeringskansliet.se

GYMNASTIK- OCH IDROTTSHÖGSKOLANS UNDERLAG TILL REGERINGENS FORSKNINGSPOLITIK (ERT DNR U2019/02633/UH)

En forskningspolitik på rätt väg

Gymnastik- och idrottshögskolan (GIH) ställer sig bakom den forskningspolitiska inriktningen i 2017 års forskningspolitiska proposition, *Kunskap i samverkan – för samhällets utmaningar och stärkt konkurrenskraft* (Prop. 2016/17:50), där utgångspunkten var att värna den fria forskningen genom stärkta anslag för forskning och utbildning på forskarnivå samtidigt som lärosätena skulle prioritera forskning med fokus på de stora samhällsutmaningarna, klimat och miljö, hälsa, ökad digitalisering, ett hållbart samhälle och förbättrade kunskapsresultat i det svenska skol- och utbildningssystemet. Även lärosätenas samverkan med det omgivande samhället och sambandet mellan utbildning och forskning förväntas stärkas genom ökade basanslag.

GIH vill understryka att det inte går att uttala sig om målen för forskningspolitiken nåtts förrän efter 2020 då resultaten kan utvärderas. Klart står dock att regeringens arbete med att främja attraktiva villkor för studerande på forskarnivå och unga forskare och för att främja jämställdhet i högskola och forskning har ökat kraven på lärosätena att reformera verksamheten inom dessa områden. Det är dock tydligt att skapandet av ett stabilt och jämställt karriärsystem från doktorand till professor och trygga anställningar för forskare och lärare behöver stå i fokus även i kommande forskningsproposition. Det övergripande målet att svara mot de stora globala och nationella samhällsutmaningarna är en ständigt pågående process och bör därför också i kommande proposition vara utgångspunkten för regeringens fortsatta investering i högre utbildning och forskning.

En forskningspolitik för 2020-talet

Idrott, fysisk aktivitet, hållbarhet och hälsa

När efterfrågan i samhället ökar på kunskaper om idrott, fysisk aktivitet, hållbarhet och hälsa så tilltar även behovet av forskare som kan vetenskapliggöra och ge kritiska perspektiv inom forskningsområdet.

Nya vetenskapliga genombrott visar på den fysiska aktivitetens, näringsintagets och de gröna miljöernas sammantagna betydelse för mental hälsa, kognition och prestation. Kopplingen mellan fysisk aktivitet, miljö, nutrition och kognitiva funktioner medför en stor efterfrågan på nya beteendemodeller. Ett prioriterat område är att många av våra naturmiljöer är allvarligt hotade och i och med detta även många livsmiljöer. Med fokus på hållbar utveckling utgör en forskningsbaserad fysisk planering av närmiljöer, exempelvis skolor, social service, möjlighet för idrott och spontanidrott samt rekreation, en central utgångspunkt för att integrera folkhälsa med naturvård i framtidens samhällsbyggnad.

En stärkt koppling mellan skola, barnomsorg och forskning

Samhället står fortsatt inför stora utmaningar såväl lokalt som globalt. Ökande sociala skillnader mellan befolkningsgrupper ställer lärande-, demokrati- och rättighetsfrågor i fokus. Inkluderande lärmiljöer med nya pedagogiska idéer kan skapa grund för förmåga att lära och lära om, liksom för tillhörighet, gemenskap och solidaritet.

GIH menar att regeringen måste stärka den utbildningsvetenskapliga forskningen och kopplingen mellan skola, barnomsorg och forskning. Detta för att öka kvaliteten i utbildning och skola samt stärka möjligheterna till kompetensutveckling av befintlig personal i skolan och för de som vill byta karriär genom att studera till lärare. Skolan och barnomsorgen är en viktig del av den uppväxande befolkningens lärande och demokratifostran. En fungerande skolgång lägger grunden inte endast för barns och ungas skolämneskunskaper utan även för deras känsla av samhörighet, delaktighet och bidrag till samhället.

Fysisk och psykisk ohälsa

Den fysiska och psykiska ohälsan är en stor utmaning för samhället. Det fordrar nya typer av hälsoinriktade satsningar, som genom att få människor att röra sig tillsammans kan bryta utanförskap och i kombination med att äta hälsosam underbygga välbefinnande genom hela livet.

För att möta den växande andelen fysiskt inaktiva och äldre i samhället, och deras specifika behov, samt antalet rapporterade fall av psykisk ohälsa bland unga, krävs en stärkt praktisk forskning om vardagsmotion i samverkan med kommuner, landsting, företag och ideell sektor. Dessutom krävs ökad kunskap kring mekanismerna för friska och sjuka människors rörelse. Allt med syftet att öka kunskapen i samhället om och inslaget av fysisk aktivitet som sjukdomsprevention och sjukdomsbehandling.

Forskningsbaserat ledarskap

Idrottens behov av kunskap ökar. Det gäller både barn- och ungdomsidrotten likväl som motionsidrotten och elitidrotten. Sveriges internationella konkurrenskraft och position som elitidrottsnation är beroende av forskningsbaserad kunskap för att utvecklas.

Efterfrågan ökar exempelvis på en ny form av ledarskap som tar hänsyn till människan i sin helhet och som koncentrerar sig på både specifika gruppers och enskilda individers unika förutsättningar och individuella prestationer både inom elitidrott och idrott inriktad mot rekreation. Regeringen bör därför säkerställa att förutsättningar ges för en kontinuerlig tillgång på akademiskt utbildade ledare inom de ideella idrotts-, friluftslivs- och hälsosektorerna och stärka kunskapsutvecklingen avseende ett modernt ledarskap som inbegriper inkludering, behovsstyrning och likabehandling likväl som aktuella kunskaper inom fysiologi, nutrition och biomekanik.

Den kommersiella idrotten och de offentliga myndigheter som förvaltar de allmänna idrotts- och friluftslivsmedlen signalerar också ett ökat behov av professioner som kan organisera, administrera, leda och utveckla olika verksamheter, anläggningar och event.

Synpunkter på regeringens forskningspolitik - sammanfattning

Mot bakgrund av ovanstående bör idrott, fysisk aktivitet, hållbarhet och hälsa ges vidare utrymme i regeringens kommande forskningsproposition. Området har omedelbara kopplingar till de stora samhällsutmaningarna klimat och miljö, hälsa och förbättrade kunskapsresultat i det svenska skol- och utbildningssystemet och utgör därför en central beståndsdel i utvecklingen mot ett hållbart samhälle.

GIH önskar att följande områden prioriteras i kommande forskningsproposition:

Stärkta basanslag. Stärkta basanslag till grundforskningen skulle för GIH:s del betyda att högskolan skulle kunna öka förståelsen för kroppen i rörelse ur ett fysiologiskt och biomekaniskt perspektiv, både avseende prestationsutveckling och hälsofrämjande fysisk

aktivitet. Vid GIH bedrivs exempelvis forskning kring nutritionens betydelse för individuell prestation liksom mitokondriens mekanismer under fysisk aktivitet. Vidare undersöks hur muskelfunktion i samband med anatomiska förutsättningar producerar specifika idrottsrörelser. Utan sådan grundforskning försämras möjligheterna att förstå mekanismerna bakom människan i rörelse och att åstadkomma hållbar idrott för hälsa och prestation genom hela livet. Ett ökat basanslag skulle också skapa förutsättningar för att öka kunskapsunderlaget för fysisk planering av närmiljöer, exempelvis skolor, social service, möjlighet för idrott i olika former och rekreation, vilka utgör en central utgångspunkt för att integrera folkhälsa med naturvård i framtidens samhällsbyggnad. Därtill behövs förbättrade förutsättningar för att säkerställa en kontinuerlig tillgång på akademiskt utbildade ledare inom de ideella idrotts-, friluftslivs- och hälsosektorerna och stärka kunskapsutvecklingen avseende ett modernt ledarskap.

Ökade anslag till utbildningsvetenskaplig forskning. Kopplingen mellan den idrottsvetenskapliga forskningen och utbildning på grundnivå och avancerad nivå utgör ett centralt inlag i GIH:s verksamhet. Ämneslärarutbildningen har här, som GIH:s största programutbildning, en särställning. För att stärka forskningsanknytningen av lärarutbildningen bör regeringen förstärka stödet till den utbildningsvetenskapliga forskningen, liksom kopplingen mellan skola, barnomsorg och forskning. Ett övergripande syfte med denna forskning är att kartlägga den kultur som präglar skolans samlade rörelseaktiviteter, inte bara ämnet som sådant, och att studera de lärprocesser som förekommer i dessa. Forskningen kring inkluderande lärmiljöer och nya pedagogiska idéer bör ges reella förutsättningar att utvecklas vid lärosätena.

Stärkt samverkan mellan lärosätena och det omgivande samhället. Regeringen bör ge högskolorna ökade möjligheter att i samverkan med samhället utveckla praktisknära forskning. Om förutsättningarna förbättrades skulle GIH exempelvis kunna utveckla den praktisknära forskningen om vardagsmotion i samverkan med kommuner, landsting, företag och ideell sektor. Vad gäller den praktisknära forskningen för själva skolämnet idrott och hälsa fokuserar forskningen på riktade satsningar mot förhållandet mellan undervisningen, dess innehåll och uppläggning samt elevers lärande. Parallellt med den tilltagande institutionaliseringen av den fysiska aktiviteten har behovet av forskning om fysiska hälsovården och kunskaper om livsstilssjukdomar också ökat. Vid GIH handlar detta framför allt om kopplingen mellan fysisk aktivitet och befolkningens hälsa och välbefinnande. Vid GIH bedrivs forskning med syfte att kartlägga och analysera effekterna av fysisk aktivitet för olika grupper i samhället samt bidra till att utveckla lärprocesser som förekommer i samband med fysisk aktivitet. I detta ingår forskning om prevention av ohälsa genom fysisk aktivitet såväl som social utveckling och ökad inlärningsförmåga. Betydelsen av denna forskning och dess tillämpning i samhället såväl som i högskolans utbildningar kan inte underskattas om Sverige ska kunna hantera de välfärdsutmaningar som väntar i framtiden. I linje med detta forskningsområde ligger också möjligheten för Sverige att ta en ledande internationell roll i forskning kring hållbara transporter, stillasittande och vardagsmotion.

Gymnastik- och idrottshögskolan en centrumbildning för daglig rörelse. Regeringen bör ge GIH förutsättningar att utvecklas till centrumbildning för daglig rörelse. GIH är den enda högskolan i Sverige med sammanhållen forskning inom hela det flervetenskapliga området som ämnet idrottsvetenskap utgör. Det specifika med forskningen i idrottsvetenskap är att studierna handlar om människan i rörelse. Idrottsvetenskap vid GIH omfattar forskning i alla de tidigare fakultetsområdena, från humaniora till medicin. Den idrottsvetenskapliga forskningen är relevant i ett brett samhällsligt perspektiv. I dagens samhälle bedrivs ungas rörelseaktiviteter främst i institutionaliserade sammanhang, i skolan och inom ramen för den frivilliga föreningsidrotten, vilken emellertid även den är en i huvudsak offentligt finansierad verksamhet. Det reser frågor om dess öppenhet, tillgänglighet, jämlikhet och jämställdhet, vid sidan av de starka värdena om fostran och utveckling som traditionellt kopplats till ungdomsidrotten. Ungdomsgruppen har också tudelats; en grupp är mycket fysisk aktiv och en grupp rör sig betydligt mindre. Forskningen inom detta område skapar ett vetenskapligt underlag

för utveckling av berörda samhällssektorer. Här finns också tydliga och direkta kopplingar till högskolans programutbildningar för hälsopedagoger, tränare och sport managers. Ett område som är svagt studerat, men som berör barns och ungas fysiska aktivitetsvanor, hälsa och välbefinnande samt livsstilsrelaterade frågor är utevistelse och friluftsliv i olika former. Området är uppmärksammat som angeläget att utveckla kunskap inom såväl av Naturvårdsverk som i regeringens satsning på daglig rörelse i skolan.

Centrum för idrottsforskning ledande forskningsfinansiär för idrottsvetenskaplig forskning. Centrum för idrottsforskning (CIF) har som uppgift att initiera, samordna, stödja och informera om forskning inom idrottens område samt att ansvara för uppföljning av statens stöd till idrotten. CIF ska också skapa förutsättningar för samarbete mellan forskare vid universitet och högskolor samt andra engagerade inom området. CIF har förutsättningar för att ta ansvar som den ledande forskningsfinansiären av idrottsvetenskaplig forskning. CIF har lång erfarenhet och är den enda aktören i Sverige som riktar fokus mot forskning inom området idrott och fysisk aktivitet. CIF arbetar i nära dialog med idrottsrörelsen och Riksidrottsförbundet och har sedan 2009 i uppdrag av regeringen att genomföra en regelbunden och långsiktig uppföljning av statens stöd till idrotten.

CIF är en viktig garant för idrottsvetenskapens utveckling. I dag är regeringens anslag via utbildningsdepartementet och socialdepartementet ca 27 miljoner. För att idrottsvetenskapen ska kunna bidra till en positiv samhällsutveckling, en förbättrad folkhälsa och Sverige som elitidrottsnation krävs en förstärkning av dessa resurser. Vi föreslår därför att regeringen i den kommande forskningspropositionen genom ett utökat anslag till CIF skapa en ledande forskningsfinansiär för idrottsvetenskaplig forskning.

Per Nilsson
Rektor

Camilla Norrbin
Forskningshandläggare